

HE LLEGIT
NO SÉ ON

EVA PIQUER

Què saben els altres de nosaltres?

L'escriptora Lucy Barton reviu i repassa la relació amb el pare de les seves filles en un nou llibre d'Elizabeth Strout

Uns llibres i uns personatges que dialoguen entre ells

“Ja et curaràs –diu la mare de la Lucy a la Lucy–. Això ho he vist molt clarament. Et curaràs, i al llarg de la vida hauràs d'afrontar uns quants problemes. Però ara el que ens interessa és que et curaràs”. Que quins problemes, pregunta la filla. “Problemes –respon la mare visionària–. Com els que tenen la majoria de la gent, o alguna gent. Problemes matrimonials. A les nenes no els passarà res”.

He tornat a aquesta escena de la novel·la breu *Em dic Lucy Barton*, d'Elizabeth Strout, després d'haver-ne llegit una seqüela que acaba de sortir, titulada *Ai, William!* (Edicions de 1984, traducció de Núria Busquet Molist). No és el primer cop que torno a *Em dic Lucy Barton*: ja ho vaig fer havent llegit *Tot és possible*, quan un personatge d'un dels relats es compra un llibre de Lucy Barton (sí, és escriptora) i troba que el llibre en qüestió l'entén. Els diàlegs i les picades d'ullet entre les obres de Strout són marca de la casa: a *Llum de febrer* va fer reaparèixer el personatge que dona títol a *Olive Kitteridge*.

He llegit no sé on que, segons Elizabeth Strout, tots els seus llibres parlen de l'amor imperfecte. *Ai, William!* no és cap excepció. De fet, el William del títol és l'home amb qui la Lucy estava casada mentre era a l'hospital, quan la seva mare la va visitar i li va assegurar que es curaria però que tindria problemes matrimonials. La mare va encertar totes dues prediccions, cosa que ja vam saber quan llegíem *Em dic Lucy Barton*.

ELIZABETH STROUT

VALERIO PENNICINO / GETTY

“Això no és el relat del meu matrimoni; ja he dit que soc incapaç d'escriure la història del meu matrimoni –confessava la Lucy en aquell llibre–. Però de vegades em pregunto què saben els primers marits”.

D'aquell dubte, Elizabeth Strout n'ha fet néixer un altre llibre, en què continua donant voltes a la idea sobre què saben de nosaltres els nostres marits, els nostres fills, nosaltres mateixos. I què sabem nosaltres d'ells. “Què sabia en William de mi i què sabia jo d'ell que va fer que ens caséssim?”, es pregunta la Lucy a *Ai, William!* I acaba conclouent que tots plegats no coneixem a ningú, ni tan sols a la persona de l'altra banda del mirall. Que ens coneixem només una mica, entre nosaltres i a nosaltres.

Que la Lucy sigui escriptora permet fer un altre joc a Elizabeth Strout: els personatges han llegit els llibres de la

Barton i, per tant, saben coses d'ella. És el que passa aquí amb la Lois Bubar. La Lois fa referència a un comentari que solia fer la sogra de la Lucy, la Lucy li demana com és que sap que la seva sogra deia això a la gent i la Lois li recorda que ho va escriure ella mateixa, a les seves memòries. Tot seguit la Lois s'aixeca de la butaca, agafa les memòries en qüestió i la Lucy s'adona que la Lois té tots els seus llibres alineats a la prestatgeria. (En realitat, el comentari de la sogra el podem llegir a *Em dic Lucy Barton*. És allà on s'explica que, a la recepció del seu casament, la Catherine va dir a una amiga seva: “Et presento la Lucy. La Lucy s'ha fet del no-res”).

L'admiració i la gratitud de quan tornes a un lloc que t'ha sabut acollir

Després de la visita de la Lucy a la Lois, la Lois li fa una petició: “Si escriu un llibre sobre això, m'agradaria sortir-hi”. I afegeix: “Sempre que em deixi bé”. I els addictes a Elizabeth Strout ja visualitzem un futur llibre en què la Lois tindrà més paper.

Els llibres d'aquesta autora són casa. Són el lloc segur que el William ha deixat de ser per a la Lucy. Tornant del viatge que fa amb l'exmarit, la Lucy veu Nova York des de l'avió i sent el que sempre sent quan aterra a Nova York: un sentiment d'admiració i gratitud pel fet que una ciutat tan gran l'hagi acceptada, li hagi deixat viure-hi. És també el que sentim els lectors de Strout cada cop que ens capbussem en un nou llibre seu: admiració i gratitud per haver-nos deixat entrar-hi i viure-hi. ♦

MINÚCIES
JORDI LLOVET

Bofill i Kafka

A l'hora de projectar un edifici, Ricardo Bofill solia tenir al seu costat homes i dones de lletres: catedràtics d'estètica, literats, sociòlegs i qualssevol persones que poguessin col·laborar a dissenyar un edifici d'acord amb totes les circumstàncies que, de fet, concorren en qualsevol obra d'arquitectura. A conseqüència d'aquesta ajuda pluridisciplinària, Bofill va fer edificis de molta categoria, i d'altres que van resultar un fracàs. No és que els seus assessors estiguessin poc informats, era ell mateix qui confiava excessivament en les idees “literàries” dels seus *adllaters*.

L'any 1968, al començament de la seva carrera, Bofill va aixecar un “edifici” de 90 apartaments a Sant Pere de Ribes que, com sempre passava amb la seva arquitectura, no va deixar indiferent ningú. Es tracta d'un conjunt de cubs prefabricats, basats en dues equacions matemàtiques “que generen la seva ubicació en relació amb les torres de circulació vertical i el disseny general del lloc” (Viquipèdia; de fet, el típic llenguatge dels arquitectes, que és un galimaties). *L'edifici* estava inspirat en la descripció del castell de la novel·la homònima de Kafka: “En conjunt, el castell, tal com es veia des de lluny, corresponia a les expectatives de K. [el personatge principal de la novel·la, agrimensor]. No era un vell castell feudal ni una fastuosa construcció moderna, sinó una extensa estructura, composta d'uns quants edificis de dos pisos i molts edificis baixos, molt acostats; si no hagués sabut que era un castell, K. l'hauria considerat una ciutat petita”.

No es pot negar que *l'edifici* de Sant Pere de Ribes s'adequa força a aquesta descripció. Però Bofill, o algun dels seus assessors, considerant erròniament que el món kafià és un món fosc, laberíntic i sinistre, va deixar enllestida una construcció que era exactament això: fosca, laberíntica i sinistra. Va fer pintar tots els exteriors de color quasi negre –de fet, la literatura kafià és plena de llum, llum teològica–, i els apartaments es van posar a la venda.

Per dins eren lluminosos i suposadament confortables; vist des de fora, el castell de Bofill feia por, tan negre enmig d'un paisatge mediterrani carregat de lluminositat. Van passar uns anys i els habitants d'aquest enorme disbarat es van posar d'acord per pintar tota la construcció de color crema, perquè quasi negra els feia molta por. I es va fer així, desvirtuant, de fet, una idea que era molt exacta en relació amb la descripció de Kafka, però sinistra en relació amb el medi. Bofill va fer coses magnífiques, i d'altres que us invitaven a fugir a cuitacorrens. ♦

AIXÒ NO CAL DIR-HO

Les ruïnes com a pràctica política

Encara no sabem si vivim l'enfonçament d'un món, d'una civilització, o si ja estem sota les ruïnes. Mai no ho sabrem, nosaltres. Aquestes coses les dictamina sempre qui arriba després. A les ruïnes els passa el mateix que a Andorra, i, així, es diferencien en dos tipus: la ruïna nova i la ruïna vella. En la pintura d'Hubert Robert, a cavall entre clàssica i romàntica, la ruïna nova es manifesta amb tota la seva violència. *La Bastille dans les premières jours de sa démolition*, de l'any 1789, és una de les seves obres més conegudes.

Aquest emblemàtic esdeveniment de la Revolució Francesa el va plasmar en temps real. Aleshores Robert tenia 66 anys i era un vell artista que havia elevat a premonició tot el que era arqueologia i ruïna vella en Piranesi. És

Diderot qui, vint anys abans de la Revolució, assenyalarà la força poètica de les ruïnes d'Hubert Robert. Descobrirem més tard que aquesta força no serà poètica sinó històrica. Perquè a les bucòliques escenes que Robert plasma amb obeliscs caiguts, o amb els vells monuments del Midi (sempre amb una estranya sensació de boira), hi ha el pressentiment d'un final cada cop més a prop. És la fi de l'Ancien Régime. Les ruïnes d'aquest artista són les runes d'una època que ja s'ha enfonsat encara que tothom cregui que segueix en peu.

Això explica per què avui s'ha posat tan de moda l'arqueologia. En surten revistes, se'n fan programes a la televisió i documentals, hi ha visites guiades per tot arreu. A França acaba de sortir ni més ni menys que una histò-

ria universal de les ruïnes (*Une histoire universelle des ruïnes. Des origines aux Lumières*, d'Alain Schnapp). Potser els francesos veuen més clar que vivim en un món en demolició (que l'hi preguntin allà a l'esquerra). Hi estan acostumats.

A Espanya (el meu país) no cal demolició, ja que mai no hem sortit de les ruïnes. Viatgem pel temps d'una ruïna a l'altra ruïna. De la Itàlica de Rodrigo Caro, al segle XVI, a la de Gil de Biedma al segle XX, el “*despedazado anfiteatro*” era a Montjuïc. Quan els romans van arribar a Hispània, ja estava ensorrada la Dama d'Elx. I què dir de les ruïnes catalanes! També és el meu país (serà per països). A Catalunya, el que no és Empúries és Andorra. La més vella. Encara. ♦

JAVIER PÉREZ ANDÚJAR

